

SKILPADDER

HELE

VEIEN NED

JOHN

GREEN

GYLDENDAL

JOHN GREEN

Skilpadder hele veien ned

Oversatt fra engelsk av Stian Omland, MNO

Mennesket kan gjøre hva det vil,
men ikke gjøre noe med hva det vil.

– ARTHUR SCHOPENHAUER

EN

DEN FØRSTE GANGEN JEG INNSÅ at jeg kanskje var oppdiktet, tilbrakte jeg ukedagene i en offentlig finansiert institusjon ved navn White River High School nord i Indianapolis, der jeg, av krefter som var så mye større enn meg at jeg ikke engang kunne begynne å identifisere dem, ble tvunget til å spise lunsj til fast tid – mellom 12.37 og 13.14. Hvis de kreftene hadde gitt meg en annen lunsjtid, eller hvis bordkameratene som hjalp til med å utpensle skjebnen min, hadde valgt seg et annet samtaleemne den septemberdagen, ville det endt annerledes for meg – eller i hvert fall gått annerledes underveis. Men jeg begynte å innse at livet er en historie som fortelles om deg, ikke en du forteller selv.

Du later selvfølgelig som du er forfatteren. Det må du. Når den monotone ringelyden klinger fra oven klokka 12.37, tenker du at *P xgri gt lgi i vkn nwpul*. Men det er egentlig klokka som bestemmer. Du tror at du er maleren, men du er lerretet.

Hundrevis av stemmer ropte om kapp i kantina, og samtalen ble bare lyd, en elv som strømmet over stein. Og der jeg satt under lysstoffrør som spydde aggressivt kunstig lys, tenkte jeg på at alle trodde de var helten i en eller annen personlig episk fortelling, når vi i bunn og grunn var helt like organismer som koloniserte et enormt rom uten vinduer der det luktet vaskemidler og frityrolje.

Jeg spiste en sandwich med peanøttsmør og honning og drakk en Dr Pepper. I grunnen synes jeg at hele opplegget med å kverne i stykker dyr og planter og så kjøre dem ned i spiserøret mitt er ganske ekkelt, så jeg prøvde å la være å tenke på at jeg faktisk spiste, noe som på en måte er å tenke på det.

Overfor meg ved bordet skrev Mychal Turner i en notisbok med gule sider. Lunsjbordet vårt var som et stykke som hadde gått i en evighet på Broadway. Rollebesetningen endret seg etter hvert som årene gikk, men aldri rollene: Mychal var Den kunstneriske. Han snakket med Daisy Ramirez, som hadde spilt rollen som Den beste og mest fryktløse venninna mi siden barneskolen, men alle de andre laget så mye lyd at jeg ikke hørte hva de sa.

Hvilken rolle spilte jeg i stykket? Hovedrollens bestevenn. Jeg var Venninna til Daisy, eller Datteren til Ms. Holmes. Jeg var noens noe.

Jeg kjente at magen min begynte å bearbeide maten, og selv mens alle snakket, kunne jeg *j t g* at den fordøyde, alle bakteriene som tygde i vei på

slimete peanøttsmør – elevene inni meg som spiste i min indre kantine. Et grøss jog gjennom meg som en krampe.

«Var ikke du på leir med ham?» spurte Daisy.

«Med hvem?»

«Davis Pickett», sa hun.

«Jo», sa jeg. «Hvordan det?»

«Hører du ikke etter?» spurte Daisy. *Igi j tgt gwgt.* tenkte jeg, *r m m h pkgp kh tf gnugumpcrmp o kp.* Jeg hadde selvfølgelig visst lenge at jeg spilte rollen som vert for en enorm ansamling parasittiske organismer, men jeg var ikke spesielt glad for å bli minnet på det. Hvis du teller celler, er mennesker omtrent femti prosent mikrober, noe som betyr at rundt halvparten av cellene du består av, ikke er dine i det hele tatt. I akkurat mitt biom lever det noe sånt som tusen ganger så mange mikrober som det finnes mennesker på jorda, og ofte føles det som jeg kan *mgppg* at de lever og formerer seg og dør i og på meg. Jeg tørket de svette håndflatene mine på jeansen og prøvde å kontrollere pusten min. Ja da, jeg har en smule angstproblemer, men jeg vil påstå at det ikke er irrasjonelt å være bekymret for det faktum at du er en bakteriekoloni innkapslet i hud.

Mychal sa: «De skulle akkurat til å arrestere faren hans for bestikkelser eller noe sånt, men han forsvant natta før razziaen. Det er utlovet en dusør på hundre tusen dollar for ham.»

«Og du kjenner sønnen hans», sa Daisy.

«*Mgpvg*», svarte jeg.

Jeg så på Daisy som med gaffel i hånd gikk løs på den rektangulære pizzaen og de grønne bønnene som skolen hadde bragt til veie. Hun kikket stadig bort på meg og sperret opp øynene som om hun ville si: *LcA* Jeg skjønnte at hun ville at jeg skulle spørre henne om noe, men jeg skjønnte ikke hva, for magen min ville ikke klappe igjen, noe som tvang meg dypt inn i en bekymring for at jeg på en eller annen måte var blitt smittet av en parasittbetennelse.

Jeg fikk halvveis med meg at Mychal fortalte Daisy om det nye kunstprosjektet sitt, der han brukte Photoshop til å lage et gjennomsnitt av ansiktet til hundre personer som het Mychal, og gjennomsnittet skulle være denne nye, Mychal nummer 101, noe som var en interessant idé, og jeg ville høre på ham, men det var så bråkete i kantina, og jeg klarte ikke å slutte å lure på om det var noe galt med mikrobe-maktbalansen inni meg.

Usedvanlig høyt lydnivå i abdomen er et sjeldent, men ikke ukjent, symptom på betennelse med bakterien *En utkf kw f kthekg*, som kan være dødelig. Jeg

tok fram mobilen og søkte på «bakterier» for å lese en gang til det som sto på Wikipedia om de billioner av mikroorganismene som akkurat nå lever inni meg. Jeg klikket videre til artikkelen om *EOfkth*, og bladde ned til det om at de fleste *EOfkth*-betennelser forekommer på sykehus. Jeg bladde videre nedover til en liste over symptomer, og jeg hadde ingen av dem, bortsett fra det usedvanlig høye lydnivået i magen, men fra tidligere søk kjente jeg til at Cleveland Clinic hadde meldt fra om et tilfelle der en person hadde dødd av *ECfkh* etter å ha kommet til sykehuset med bare magesmerter og feber. Jeg minnet meg selv på at jeg ikke hadde feber, og meg selv svarte umiddelbart: *Fwj ct km g hgdgt GP P* .

I kantina, der en krympende del av bevisstheten min fortsatt holdt til, fortalte Daisy Mychal at gjennomsnittsprosjektet hans ikke burde handle om folk som het Mychal men om fengslede menn som etter hvert var blitt renvasket. «Det er i hvert fall lettere», sa hun, «for det finnes arrestasjonsbilder av alle sammen fra samme vinkel, og da handler det ikke bare om navn, men om rase og klasse og massefengsling», og Mychal var helt sånn: «Du er genial, Daisy», og hun sa: «Du høres overrasket ut», og i mellomtiden tenkte jeg at hvis halvparten av cellene dine ikke er deg, sår ikke det tvil om hele forestillingen om *lgi* som et pronomen i entall, for ikke å snakke om som forfatter av min egen skjebne? Og så falt jeg ganske langt ned i det stadig tilbakevendende ormehullet, til det forflyttet meg helt ut av kantina på White River High School til et eller annet ikke-sanselig sted som bare ordentlig gale mennesker får besøke.

Helt siden jeg var liten, har jeg presset høyre tommelfingernegl inn i puta på langfingeren, så nå har jeg en rar træl midt på fingeravtrykket mitt. Etter å ha gjort det i så mange år kan jeg veldig lett lage en sprekk i huden, som jeg så dekker til med et plaster for å prøve å unngå betennelser. Men noen ganger blir jeg urolig for at det allerede er betent, og da må jeg drenere det, og den eneste måten å gjøre det på er å åpne såret på nytt og presse ut det jeg får til av blod. Så snart jeg begynner å tenke på å spjære huden, kan jeg bokstavelig talt ikke ikke gjøre det. Jeg beklager den doble negativten, men hele situasjonen er en dobbel negativ, en knipe der det å benekte benektelsen er eneste ordentlige utvei. Jeg begynte i hvert fall å få lyst til å kjenne tommelneglen grave seg inn i huden på langfingerputa, og jeg visste at det var nytteløst å gjøre motstand, så under bordet dro jeg plasteret av fingeren og kjørte tommelneglen inn i den trælete huden til jeg kjente at den sprakk.

«Holmesy», sa Daisy. Jeg så bort på henne. «Nå ringer det snart inn, og du

har ikke nevnt håret mitt ennå.» Hun ristet på det, med striper som var så røde at de var rosa. Akkurat. Hun hadde farget håret.

Jeg kavet meg opp fra dypet og sa: «Det er dristig.»

«Ja, ikke sant? Klar melding: 'Mine damer og herrer og dessuten dere som ikke regner dere som damer eller herrer, Daisy Ramirez holder alt hun lover, men knuser alt av hjerter.» Daisys livsmotto var «Knus hjerter, hold løfter.» Hun truet stadig med å få det tatovert på ankelen når hun fylte 18. Daisy snudde seg mot Mychal igjen, og jeg vendte tilbake til tankene. Knurringen i magen hadde faktisk blitt enda høyere. Jeg trodde jeg kunne komme til å spy. Til å være en som aktivt misliker kroppsvæsker, kaster jeg opp ganske ofte.

«Holmesy, går det bra?» spurte Daisy. Jeg nikket. Noen ganger lurte jeg på hvorfor hun likte meg, eller i hvert fall fant seg i meg. Hvorfor noen av dem gjorde det. Selv jeg syntes at jeg var irriterende.

Jeg kjente svetten stå i panna, og når jeg først begynner å svette, er det umulig å stoppe. Jeg fortsetter å svette i timevis, og ikke bare i ansiktet eller armhulene. Halsen min svetter. Puppene mine svetter. Anklene mine svetter. Kanskje jeg hadde feber likevel.

Under bordet stakk jeg det gamle plasteret i lomma, og uten å se fant jeg fram et nytt og pakket det ut, før jeg kikket ned for å sette det på fingeren. Samtidig pustet jeg inn gjennom nesa og ut gjennom munnen, etter råd fra dr. Karen Singh, pustet ut med en fart «som ville fått et levende lys til å blafre men ikke slukne. Se for deg det lyset, Aza, at det blafrer i pusten din men likevel er der, alltid er der.» Så jeg prøvde det, men tankespiralen ble bare trangere og trangere likevel. Jeg kunne høre dr. Singh si at jeg ikke skulle ta fram mobilen, at jeg ikke måtte slå opp de samme spørsmålene om og om igjen, men jeg tok den fram likevel og leste på Wikipedia om mikrober i menneskekroppen.

Greia med en spiral er at hvis du følger den innover, så tar den egentlig aldri slutt. Den blir bare trangere og trangere, i det uendelige.

Jeg lukket posen rundt den siste fjerdedelen av sandwichen min, reiste meg og kastet den i en overfylt søppelbøtte. Jeg hørte en stemme bak meg. «Hvor urolig burde jeg være for at du ikke har sagt mer enn to ord etter hverandre i hele dag?»

«Tankespiral», mumlet jeg til svar. Daisy hadde kjent meg siden vi var seks, lenge nok til å skjønne det.

«Var det jeg trodde. Så kjipt. Vi henger i dag.»

En jente som het Molly kom bort til oss, smilte og sa: «Eh, Daisy, bare så du vet det, den rosa-slush-hårfargen lager flekker på toppen din.»

Daisy kikket ned på skuldrene sine, og den stripete toppen hadde faktisk fått noen rosa flekker. Hun krympet seg et øyeblikk, og så rettet hun ryggen. «Ja, det er en del av looken, Molly. Flekkete topper er en kjempegreie i Paris akkurat nå.» Hun snudde seg bort fra Molly og sa: «Greit, da drar vi til deg og ser *Uct Y ctu Tgdgnu*.» Daisy digget Star Wars, veldig – og ikke bare filmene, men bøkene også, og tegnefilmene og den barneserien der alle var laget av Lego. Hallo, hun skrev fanfiction om kjærlighetslivet til Chewbacca. «Og så skal vi få opp humøret ditt til du klarer å si tre eller til og med fire ord etter hverandre. Høres det bra ut?»

«Bra.»

«Og så kan du kjøre meg på jobb. Sorry, men jeg trenger skyss.»

«Greit.» Jeg ville si mer, men tankene fortsatte å komme, ubedte og uønskede. Hvis jeg hadde vært forfatteren, hadde jeg sluttet å tenke på mikrobiomet mitt. Da ville jeg sagt til Daisy hvor godt jeg likte ideen hennes til kunstprosjektet til Mychal, og jeg ville sagt at jeg faktisk husket Davis Pickett, at jeg husket da jeg var elleve år og gikk med en vag, men konstant, frykt. Jeg ville ha sagt til henne at jeg husket at jeg en gang på leir lå ved siden av Davis på kanten av en brygge, med beina dinglede utfor kanten, men grove planker mot ryggen, mens vi stirret opp på en skyfri, blå sommerhimmel. Da ville jeg sagt til henne at Davis og jeg aldri snakket så mye, eller engang så på hverandre, men at det ikke gjorde noe, for vi så på den samme himmelen sammen, og det er uansett kanskje mer intimt enn øyekontakt. Hvem som helst kan se på deg. Det er ganske sjelden å finne noen som ser den samme verden som du ser.

TO

JEG HADDE FOR DET MESTE SVETTET ut frykten, men på vei fra kantina til historietimen klarte jeg ikke la være å ta fram mobilen og lese skrekkhistorien om mikrober og menneskekroppen på Wikipedia. Jeg gikk og leste da jeg hørte mamma rope til meg ut av den åpne døra til klasserommet hennes. Hun satt bak metallskrivebordet, bøyde over en bok. Mamma var mattelærer, men lesing var hennes store kjærlighet.

«Ingen mobiler i gangene, Aza!» Jeg la vekk mobilen og gikk inn til henne. Jeg hadde fire minutter igjen til timen begynte, og det var perfekt lengde til en mammaprat. Hun så opp på meg og må ha fått øye på noe i blikket mitt.

«Går det bra?»

«Ja da», sa jeg.

«Du har ikke angst?» spurte hun. På et eller annet tidspunkt hadde dr. Singh bedt mamma la være å spørre meg om jeg hadde angst, så hun hadde sluttet å forme det som et direkte spørsmål.

«Det går bra.»

«Du har tatt medisinen din», sa hun. Ikke et direkte spørsmål det heller.

«Ja da», sa jeg, noe som stort sett var sant. Jeg hadde hatt et slags sammenbrudd førsteåret, og da fikk jeg resept på en rund, hvit pille som jeg skulle ta én gang om dagen. Jeg tok den kanskje sånn gjennomsnittlig tre ganger i uka.

«Du ser ...» *Uxgww*, var det jeg visste at hun mente.

«Hvem er det som bestemmer når klokka ringer?» spurte jeg. «Skoleklokka, mener jeg?»

«Vet du hva? Jeg aner ikke. Det blir vel bestemt av noen i administrasjonen.»

«Ja, for hvorfor er lunsjen trettisju minutter lang i stedet for femti? Eller tjueto? Eller noe?»

«Hjernen din virker som et veldig intenst sted», svarte mamma.

«Det er bare rart at det blir bestemt av noen jeg ikke vet hvem er og likevel må jeg bare følge det. At jeg lever etter timeplanen til en annen, på en måte. Og så har jeg aldri møtt den personen, engang.»

«Ja, jo, på noen måter kan amerikanske skoler minne en hel del om fengsler.»

Jeg sperret opp øynene. «Å herregud, mamma, du har så rett.

Metalldetektorene. Betongblokker som byggemateriale.»

«Begge er overbefolkede og underfinansierte», sa mamma. «Og begge har klokker som ringer for å fortelle når du skal flytte deg videre.»

«Og du får ikke bestemme når du spiser lunsj», sa jeg. «Og i fengsler er det maktsyke, korruperte voktere, akkurat som lærerne på skolene.»

Hun sendte meg et blikk, men så begynte hun å le. «Drar du rett hjem etter skolen?»

«Ja, og så må jeg kjøre Daisy på jobb.»

Mamma nikket. «Noen ganger savner jeg da du var liten, men så kommer jeg på Chuck E. Cheese's.»

«Hun prøver bare å spare penger til college.»

Mamma kikket ned på boka si igjen. «Vet du hva, hvis vi hadde bodd i Europa, hadde ikke college vært så dyrt.» Jeg stålsatte meg for mammas college-er-dyrt-harang. «I Brasil har de gratis høyere utdanning. I mesteparten av Europa. Kina. Men her vil de at du skal betale *vlgghgo wugp f mct k tgv*, for en regional studieplass. Det er bare noen få år siden jeg ble ferdig med å betale ned lånet mitt, og snart må vi ta opp et nytt til deg.»

«Jeg har over ett år igjen. Masse tid til å vinne i lotto. Og hvis ikke det funker, kan jeg bare betale for college ved å selge meth.»

Hun dro så vidt på smilebåndet. Mamma var kjempebekymret for om hun ville klare å betale for universitetsutdannelsen min. «Er du sikker på at du har det bra?» spurte hun.

Jeg nikket idet klokka klang fra oven og sendte meg til historie.

Da jeg omsider kom meg til bilen etter skolen, satt Daisy allerede i passasjeretet. Hun hadde skiftet fra den flekkete toppen til den røde Chuck E. Cheese's-pikétrøya, og hun satt med sekken i fanget og drakk en kartong med skolemelk. Daisy var den eneste jeg hadde betrodd en nøkkel til Harold. Ikke engang mamma hadde sin egen Harold-nøkkel, men det hadde Daisy.

«Vær så snill, ikke noe annet enn klare væsker i Harold», sa jeg.

«Melk er en klar væske», sa hun.

«Tull», svarte jeg, og før vi dro, svingte jeg Harold bortom hovedinngangen og ventet til Daisy hadde kastet melken sin.

Du har kanskje elsket noen. Ekte kjærlighet, mener jeg, sånn som bestemor pleide å beskrive ved å sitere apostelen Paulus' første brev til korinterne, den kjærligheten som er velvillig og tålmodig, som ikke misunner eller skryter,